

DOI: 10.33608/0236-1477.2020.47-56

УДК 821.161.2'06-1.091 Антонич

Микола ІЛЬНИЦЬКИЙ, доктор філологічних наук,
член-кореспондент НАН України, професор
Львівський національний університет імені Івана Франка
вул. Університетська, 1, Львів, 79000
e-mail: mykolailnyts@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0593-7997>

ЧИ СПРАВДІ «БЕЗ ШКОЛИ Й СПАДКОЄМЦІВ»?

У статті досліджується повернення імені Богдана Ігоря Антонича в літературу після кількох десятиліть замовчування й заборони в Україні тоталітарним режимом, інтерпретація творчості поета в українському та зарубіжному літературознавстві. Зосереджено увагу на таких аспектах: висока оцінка творчості Антонича провідними поетами й літературними критиками в Україні та в діаспорі, переклади творів іноземними мовами, вплив творчості поета на покоління 1960—1980-х років. Наголошується на спорідненості поезії Б. І. Антонича з творчістю західноєвропейських поетів-модерністів: Р. М. Рільке, Т. С. Еліота, Г. Лорки, Ч. Мілоша, акцентовано на елементах різних стилєвих течій — футуризму, імажинізму, сюрреалізму, на міфотворчому характері поезії Антонича.

Ключові слова: Богдан Ігор Антонич, замовчування, повернення, інтерпретація, переклад, модернізм, національне світосприйняття.

Сталося так, що поет, який у 1930-х роках яскраво засвітився на поетичному видноколі у Львові, але в 1937 році раптово помер у 28-річному віці, після закінчення Другої світової війни «випав» з українського літературного процесу. Більшість представників того літературно-мистецького середовища, в якому поет формувався і які це сере-

Цитування: *Ільницький Микола*. Чи справді «без школи й спадкоємців»? Слово і Час. 2020. № 6 (714). С. 47—56. <https://doi.org/10.33608/0236-1477.2020.06.47-56>

довище творили, емігрували на Захід, а в умовах радянського режиму на його ім'я було накладено табу. На Заході, у середовищі еміграційному, про Антонича іноді згадували, але спорадично. Так, Ю. Шевельов (Шерех) у доповіді «Стилі сучасної української літератури на еміграції» на першому з'їзді Мистецького Українського Руху (МУРУ) сказав про «блискавичну появу Антонича», що «показала можливості цілком несподіваної справді української поезії неobarоковому стилю, але промайнула метеором без школи й спадкоємців...» [13, 599]. Тезу «без школи й спадкоємців» згодом спростувала літературна практика.

З початку 1960-х років ситуація склалася так, що повернення Антонича в літературу відбувалося одночасно двома відгалуженнями. Можна назвати навіть конкретну дату — 1963 рік.

Джерело перше: «Український календар», який виходив у Варшаві для українців Польщі, надрукував спогад нареченої поета Ольги Олійник «Забутий поет Лемківщини». Джерело друге: у щорічному збірнику «День поезії» (Київ) з'явилася стаття Д. Павличка «Поет весняного розвою» та добірка творів Антонича. За збігом обставин, ці два факти виявилися пов'язаними між собою, як у детективному романі. Перебуваючи на батьківщині своєї дружини Богдани на Тернопільщині, Павличко серед книжок її матері натрапив на збірки поезій Богдана Ігоря Антонича і був захоплений ними. Але хто такий Антонич і як його книжки тут опинилися? Виявилось, що мати дружини Павличка була подругою О. Олійник і та подарувала їй збірки поезій свого нареченого. Історію третього джерела подає український літературознавець із Канади М. Р. Стех.

У канадському місті Торонто цього ж року була видана антологія «The Ukrainian Poets 1189—1962» [«Українські поети 1189—1962»], до якої увійшли переклади восьми віршів Антонича. Поява цієї антології була результатом співпраці канадського ученого та перекладача, голови славістичного відділу при Саскатунському університеті К. Андрусишина (син українського священника з міста Калуша на Прикарпатті), і професора літератури Аркадійського університету провінції Нова Шотландія В. Кірконеда, якого цікавила українська мова і література та який у співпраці з К. Андрусишином переклав англійською мовою «Слово о полку Ігоревім», низку творів Т. Шевченка. Як зауважує М. Р. Стех, Андрусишин і Керконел інтерпретують Антонича як поета непересічного таланту, проте таланту здебільшого не реалізованого через його ранню смерть. Пізніше, при повнішому ознайомленні з творчістю поета, як стверджує М. Найдан, «на думку багатьох, які глибоко пізнали його твори, [Антонича] слід ставити на ті ж самі висоти [поетичної майстерності], що й отаких його сучасників, як Райнер Марія Рільке, Т. С. Еліот, Федеріко Гарсія Лорка та Чеслав Мілош» [11, 354—355].

Публікації після понад двадцятирічного замовчування збудили великий інтерес до творчості Антонича і сприяли її поширенню, породили боротьбу за нього в умовах, коли офіційна влада всілякими способами намагалася гальмувати інтерес до творчості поета, звинувачуючи його то в асоціальності, то в націоналізмі. І все ж припинити чи навіть пригальмувати інтерес до творчості поета було вже неможливо. Поезію його підхопило молоде покоління. Атмосферу цього зацікавлення виразно засвідчив вечір, присвячений творчості Антонича, який провів у Львові Клуб творчої молоді «Пролісок» (львівський аналог київського Клубу «Сучасник»). Один з організаторів і учасників цього вечора Народний артист України, актор львівського академічного драматичного театру імені Марії Заньковецької, тоді студент Львівського університету імені Івана Франка Ю. Брилинський пізніше згадував:

А потім почалася підготовка до вечора Б. І. Антонича... Складність полягала в тому, що поезії Антонича ніде не були надруковані за радянської влади. <...> Ігор Калинець працював тоді в архіві і звідти виносив на одну ніч якусь з книжок Антонича, а ми за ніч переписували її... Весь чар, вся велич поезії Антонича, наче могутній вал чистоджерельної воли спадали на тебе, і ти захлинався неймовірним чаром магічної сили. <...> Вечір відбувся. Сценарій був скомпонований так, щоб дати якнайбільше інформації про поета і якнайбільше самої поезії [3, 732].

Тоді ж почалися пошуки могили поета. Бо хоч минуло менше тридцяти років після смерті Антонича, ніхто не міг показати місця його поховання. Поет І. Калинець у книжці «Знане і незнане про Антонича», яка вийшла вже кількома виданнями, докладно розповідає про складність цих пошуків, в яких він і його дружина Ірина відіграли основну роль.

Мусив настати новий етап «реабілітації» творчості Антонича: видання його книжок і дослідження творчості. І він справді надходив. Тут, як і у випадку окремих публікацій, виявилися три джерела цього процесу. Першою ластівкою стала книжка вибраного «Перстені молодості», яку підготував словацький і український літературознавець із тодішньої Чехословаччини, що переживала період соціалізму «з людським обличчям» М. Неверлі (Неврлий), а видало Словацьке педагогічне видавництво в Братиславі (відділ української літератури в Пряшеві) в 1966 р. До цього видання увійшли за незначними винятками п'ять збірок Антонича, вірші поза збірками, лібрето опери «Довбуш», фрагменти незакінченого роману «На другому березі», літературно-критичні статті та спогади про поета. Книжка давала більш-менш повне уявлення про різножанровий характер передчасно померлого поета й поклала початок новим виданням. Укладач та видавці, усвідомлюючи політичну ситуацію в Україні і бажаючи, щоб книжка поширювалася і в межах СРСР, пішли на деяку хитрість. Так, автора статті про лібрето опери «Довбуш», репресова-

ного критика І. Світличного, вони підписали іменем «Іван Сірко», а відгук Є. Маланюка про збірку «Привітання Життя» — «Е. Малюк» (Маланюк, як відомо, своє ім'я писав тільки через «Е»). Буквально через рік виходять два нові видання: «Зібрані твори» (Нью-Йорк; Вінніпег, 1967), підготовлене С. Гординським і Б. Рубчаком, та «Пісня про незнищенність матерії» (Київ, 1967).

Ці бібліографічні факти містять у собі цікаві нюанси. Нью-Йоркське видання виражає тенденцію до охоплення повноти творчого доробку поета. Тут уперше опублікована збірка поетичних творів християнської тематики «Велика гармонія». А назва київського видання — «Пісня про незнищенність матерії» — натякає на те, що в поезії Антонича присутні матеріалістичні тенденції. Хоча «матерія» в Антонича була зовсім не субстанцією у марксистському дусі, а радше «субстанцією незримою», духовною, у дусі філософії Г. Сковороди. Український літературознавець і філософ Д. Чижевський свого часу у статті «Філософія Г. С. Сковороди» писав, що матерія

вічна та тлінна разом! Ці твердження про матерію стоять, як здається, в різкому протиріччі між собою. Сковорода говорить не раз про тлінність матерії, подаючи формули, як «квіт, що зникає», «потік, що тече мимо», «вода, що тече мимо», «смерть, що вмирає..., тлінна тлінність», «тлінність», «непостійна... брехня». Але він і сполучує часто обидві формули — вічність — тлінність, не лише ставить їх поруч, але навіть підкреслює одночасову значність обох [12, 230].

Поняття про вічність матерії у вченні Сковороди пов'язували також із християнським креаціонізмом (божественним створінням), оскільки час виник тільки зі створенням світу. Але для укладача книжки Д. Павличка та київських видавців термін «незнищенність матерії» був виграшний, бо давав можливість легітимізувати поета, а в тонкощі філософських понять чиновники від літератури навряд чи вникали.

Та й зупинити зростання популярності Антонича ставало просто неможливо. Поезія його вплинула на творчість поетів Київської школи, а отже, на покоління вісімдесятників. Збірки творів поета виходять у перекладах іноземними, передусім слов'янськими, мовами: польською, словацькою, а потім чеською, хорватською... Дослідники творчості Антонича вдаються до дипломатичних ходів, пропагуючи творчість автора «Зеленої євангелії». Я наводив приклад зі зміною прізвищ у пражському виданні «Перстенів молодості». Наведу ще один цікавий факт, свідком якого був сам. У 1983 р. в Києві відбувався ІХ Міжнародний з'їзд славистів. Хорватський літературознавець А. Флакер попередньо задекларував темою своєї доповіді особливості реалізму оповідань Марка Вовчка. І якою ж несподіванкою було, коли він, вийшовши на трибуну, оголосив, що темою його доповіді буде: «Від “Воза життя” (тобто

“Телеги жизни” А. Пушкіна) до “Великої подорожі” (“Велика подорож” Б. І. Антонича). Антонич на стильовій межі». Вірш українського поета було розглянуто в широкому контексті європейської, зокрема слов'янської, поезії на рівні глобальної метафори «життя-подорож».

На межі 1980—1990-х рр. з'являється низка видань творів Антонича, які охоплюють усі грані його творчої діяльності. Нарешті у 2008 р. побачило світ Повне зібрання творів, яке упорядкував Д. Ільницький. Настав час інтерпретацій, зокрема у плані «стильових меж», як це окреслив хорватський літературознавець А. Флакер. Зазначимо, що згадуваний уже М. Неврлий у передмові до упорядкованої ним книжки вибраного «Перстені молодості» визначив домінанту в поезії Антонича стилю імажинізму, передусім стосовно збірки «Три перстені», що її, як і раніше Є. Маланюк, вважав найбільшим досягненням поета. На думку дослідника, ця збірка — єдиний у нашій літературі і «найкращий документ українського імажинізму» [5, 18].

Риси імажинізму в творчості поета М. Неврлий вбачав не перший. Ще в 1936 р. Ю. Клен у статті «Слово живе і мертво» назвав Антонича «найліричнішим з поетів молодяку», проте зауважив, що він закорінений у творчості С. Єсеніна, наслідує його, і це наслідування не йде йому на користь, бо в російського поета «метафора є на послугах поезії, — у Антонича вона домінує, затемнює зміст і вірш часто стає тільки звичайним механічним нанизуванням отих метафор» [4, 485]. При всій повазі до Ю. Клена, з його думкою погодитися важко. Радше навпаки, якраз в Антонича домінує логіка розвитку образу, а російські імажиністи зводили образ до абсолюту, і, за словами В. Шершеневича, твір має бути хвилею образів, де може бути вийнятий один образ, а вставлено десять. В Антонича при яскравій образній палітрі образ не поглинає ідеї, з їх поєднання можна вилушити концепційне ядро, і тому, мабуть, не випадково літературознавці О. Зілінський з Праги, Б. Рубчак з Нью-Йорка заперечували трактування Антонича як поета-імажиніста, хоч і не заперечували, що ознаки цього стилю, як і футуризму, а пізніше сюрреалізму, присутні в його поезії. Сам Антонич у статті «Національне мистецтво» виступав проти «переваги напрямів» у підході до творчості митців, називав такі підходи «наліпками» на творчу індивідуальність, був переконаний, що мистецтво творять митці, а не напрями. Це не означає, що проблема стилів його не цікавила взагалі, радше навпаки. У статті «Між змістом і формою» його окреслення стильових домінант по-своєму цікаве: мистецькою ідеєю імпресіонізму він вважав відношення барви до світла, футуризму — рух, кубізму — геометричні обриси реальних предметів, супрематизму — гармонію чистих геометричних зразків.

Коли ж виходити поза рамки стильових меж, то мені видається, що тут може бути застосований до літератури кантівський термін антино-

мії як суперечності між двома однаково обґрунтованими твердженнями, що послужив назвою монографії про Антонича польської дослідниці української літератури Л. Стефановської. При цьому зауважу, що ті чи ті підходи, запропоновані авторкою в її монографії «Антонич. Антиномії», могли бути в іншому варіанті вжиті раніше. Приміром, починаючи з передмови М. Новикової до книжки Антонича «Твори» (1998), поширення набула концепція «міфосвіту Антонича». Центр авторської світобудови дослідниці визначає як антиномію «ліс — місто», що виражає полярність язичницького захвату і християнського етосу, розкол між містом та історією. «Єдиний спосіб подолати цю роздвоєність, — твердить авторка, — перебороти незнищенність етики полягає в тому, щоб хоч поетично вирушити туди, де ні історії, ні етики справді ще немає: в “незнищенність матерії”» [6, 17]. Космічна надособистісна й особистісна історична моделі в Антонича, на її думку, не синтезуються.

М. Новикова не перша заговорила про міфосвіт Антонича. Про «другу дійсність» у його поезії писав у рецензії на книжку «Перстені молодості» в 1966 р. відомий український літературознавець з тодішньої Чехословаччини О. Зілінський. А в 1974 р., коли в США вийшла збірка віршів Антонича англійською мовою «Площа янголів» («Square of Angels») у перекладах М. Радмена і П. Насмера, передмова до неї Б. Рубчака мала назву «Міти метаморфоз» (згодом під назвою «Міти метаморфоз у поезії Антонича» вона ввійшла до його книжки літературознавчих есеїв «Міти метаморфоз, або Пошуки доброго світу»). Трактування мітологічності в Б. Рубчака має свої акценти. Так, єдність світу він вбачає в моментах протистояння «близькості й віддаленості», «трансцендентності та іманентності», зокрема в антиномії «село — місто»:

Отже, село являється калиновим мостом між людиною і природою. Але стіна, що віддаляє, відділює людину від її зелених праджерел, — це штучно, інтелектуально створене місто, і неприродне, камінне життя в ньому. Місто створене не силами, що створили природу, село та атавістичний суспільний лад <...>. Воно створене антиприродними, чисто інтелектуальними силами цивілізації, які намагаються або скувати життєтворчу енергію природи для своїх потреб, або цілком викреслити її з щоденності людини [7, 214].

Стверджуючи, що Антонич шукає основ у висотах і глибинах, Б. Рубчак рух образного мислення поета веде в напрямі сходження до земного, до природи. Дослідник спирається в такому підході на концепцію «рідної стихії» французького філософа Г. Башляра, згідно з якою ключові образи багатьох поетів групуються навколо чотирьох стихій природи: води, повітря, вогню і землі. Український дослідник намагається простежити перетворення цих першоелементів в образи, довести

їх до розуміння інтуїтивного «мітологічного життя землі». Повертаючи таким чином об'єкт до первісного, «не осмисленого» стану, поет «підносить його до рівня поезії» [8, 232]. При таких метаморфозах виникає своєрідний діалог між природою і духовністю, взаємозаміна і взаємозбагачення: черешні стають столістими книжками, місяць пише елегії на пнях. Проглядається і авторське «я», хоча й заховане в позачасовий простір: «Мої малюнки буйволів замазав вітер». Попри цю позачасовість і позапросторовість не втрачається відчуття духовного родоводу автора:

Антонич був хрущем і жив колись на вишнях,
на вишнях тих, що їх оспівував Шевченко.
Моя країно зоряна, біблійна й пишна,
квітчаста батьківщино вишні й соловейка [2, 218].

Хотілося б звернути увагу на ще один аспект поняття «антиномії» стосовно творчості Антонича, який визначає назву і основну ідею дослідження Л. Стефановської: «Антонич. Антиномії». Стефановська дала своїй книжці кантівську назву, виходячи з переконання, що

Антонич, зоставшись як поет і теоретик у вузькому часопросторі міжвоєнного мистецького світу Галичини, все ж як поет залишив нам універсально значущі твори. А тому тепер на часі проаналізувати якщо не всі, то принаймні найважливіші шари Антоничевого письма в аспекті елементів складної мистецької структури, котрі в художній формі відображають світоглядні й мистецькі ідеї [10, 170].

У дослідженні Л. Стефановської якраз виокремлене питання, яке стосується творчої генеалогії, становлення таланту поета. Так, у книжці читаємо: «Вражає, що <...> досі не були серйозно досліджені ті чи не найбільш очевидні питання, про які, однак, у цих [Антоничевих] текстах не йдеться прямим чином. Це двомовність поета, його польська освіта і творчий діалог з польською літературою» [10, 15]. Якщо двомовність Антонича розуміти в тому сенсі, що він володів українською і польською мовами, і що польська освіта відіграла важливу роль у формуванні його поглядів на літературу та становлення як митця, то це питання безперечно заслуговує на увагу. Та все ж польська призма, «польське вікно» призводять до недооцінки національної традиції, яка, на думку дослідниці, мала народницький характер, хоча насправді в часи Антонича вона не була такою, щоб виводити цю яскраву постать української літератури з «маргінесів польської культури». Теза про «двомовність поета» передбачає, що Антонич писав і українською, і польською мовами. Так зрозуміли твердження про його двомовність частина читачів поета і деякі з перекладачів його творів польською мовою. Зокрема А. Помор-

ський у передмові до збірки своїх перекладів польською мовою «Елегія про співучі двері та інші вірші» пише:

Перші вірші Антонича з'явилися польською мовою — повернення його до рідної мови коштувало йому немало зусиль і відбулося щойно в середовищі культурно незалежних українських студентів Університету Яна Казимира, в якому Антонич у 1928—1933 рр. студіював полоністику і славистику під керівництвом найкращих польських професорів [14, 5].

Уточнимо, що гурток студентів-україністів, до якого належав Антонич, існував при науковій секції товариства «Прихильників освіти» у Львові.

Однак виникає питання: до якої рідної мови відбулося повернення Антонича? У родині поета розмовляли лемківським діалектом української мови, у якій є відхилення від норм літературної, зокрема щодо наголосів, але не такі вже й значні, щоб вважати її чужою, і в студентські роки він швидко подолав цей бар'єр. Тепер щодо віршів польською мовою. Звісно, вони могли з'явитися. Українські письменники починали або писали деякі твори і німецькою (Ю. Федькович, І. Франко, О. Кобилянська), російською (О. Олесь, В. Сосюра, Є. Маланюк, М. Зеров), але стосовно Б. І. Антонича немає реального підтвердження. В його архіві є студентські реферати, написані польською, але нема жодного вірша. Принаймні їх досі не виявлено.

На цьому можна було б не наголошувати, але, як справедливо зауважила І. Старовойт у рецензії на монографію Л. Стефановської:

Білінгвізм — суттєвий компонент гібридності, третій шлях між полюсами культурної асиміляції та культурної ізоляції. Побутовий білінгвізм не універсальний, але вельми поширений досвід <...>. Таж очевидна різниця між побутовою і творчою двомовністю. У ній завжди, крім поетики, є своя політика. Ось хоча б рецензент книги «Антонич. Антиномії» Світлана Василенко у «Друзі читача» уже назвала Антонича «людиною, яка писала чужою для себе українською мовою» (рідною поетові була польська) чужі європейські вірші». Творчий діалог львів'янина Антонича з польською культурою був непростим, бо — за великим рахунком — одностороннім. Антонич людина широкого світогляду і як митець він справді не замикається в українській ідентичності. Однак польська сторона навряд чи відповідає йому взаємністю. Якщо польські поети міжвоєння і мають інтерес до українського культурного продукту, то на т. зв. великій Україні, а українського доробку в Галичині часів Другої речі Посполитої вони не помічають, бо йому немає місця у спільній культурі [9, 312].

Але ми мимоволі переходимо тут з літературної у суспільно-політичну сферу. Цей аспект виходить за рамки нашої теми.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антонич Б. І. Національне мистецтво // Антонич Б. І. Повне зібрання творів / упоряд. і коментарі Д. Ільницького. Львів: Літопис, 2008. С. 580—590.

2. *Антонич Б. І.* Вишні // *Антонич Б. І.* Повне зібрання творів / упоряд. і коментарі Д. Ільницького. Львів, 2008. С. 218.
3. *Брилінський Ю.* Київський десант // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. Вип. 12 / НАН України, Інститут українознавства імені Івана Крип'якевича. Львів, 2004. С. 726—733.
4. *Клен Ю.* Слово живе і мертво // *Клен Ю.* Вибрані твори. Поезія, спогади, статті. Дрогобич: НВЦ «Каменярь», 2003. С. 472—489.
5. *Неверлі М.* Поет із серцем у руках / *Антонич Б. І.* Перстені молодості. До тридцятиліття від смерті поета (1909—1937). Пряшів: Словацьке педагогічне видавництво в Братиславі, відділ української літератури в Пряшеві, 1966. С. 5—30.
6. *Новикова М.* Міфосвіт Антонича // *Антонич Б.-І.* Твори / ред.-упоряд. М. Москаленко, упоряд. Л. Головата. Київ: Дніпро, 1998. С. 5—18.
7. *Рубчак Б.* Міти метаморфоз у поезії Антонича (Есей) // *Рубчак Б.* Міти метаморфоз, або Пошуки доброго світу. Есеї. Львів: ЛА «Піраміда», 2012. С. 198—228.
8. *Рубчак Б.* Поетичне бачення землі: три слов'янські варіанти // *Рубчак Б.* Міти метаморфоз, або Пошуки доброго світу. Есеї. Львів: ЛА «Піраміда», 2012. С. 229—271.
9. *Старовойт І.* Антонич / Antonicz. Біографічний метод і замісна терапія // Парадигма. Збірник наукових праць. Вип. 4. Львів: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2009. С. 308—315.
10. *Стефановська А.* Антонич. Антиномії. Київ: Критика, 2008. 312 с.
11. *Стех М. Р.* Антонич англійською // *Стех М. Р.* Есеїстика у пошуках джерел. Київ: Пенмен, 2016. 74 с.
12. *Чижевський Д.* Філософські твори: у 4-х т. / за заг. ред. В. С. Лісового, Т. І: Нариси з історії філософії на Україні. Філософія Григорія С. Сковороди. Київ: Смолоскип, 2005. XXXVIII; 402 с.
13. *Шевельов Ю.* Стилї сучасної української літератури на еміграції // *Шевельов Ю.* Вибрані праці: У 2 кн. Кн. 2. Літературознавство. Київ: ВД «Киево-Могилянська академія», 2009. С. 593—632.
14. *Pomorski A.* [Przedmowa] // *Antonycz B.-I.* Elegia o spiewajacych drzwiach i inne wiersze. Wojnowice, 2017. S. 5—7.

Отримано 17 серпня 2020 р.

REFERENCES

1. Antonych, B. I. (2008). Natsionalne mystetstvo. In Antonych B. I. *Povne zibrannia tvoriv*, uporiad. i komentari D. Ilnytskoho, pp. 580-590. Lviv: Litopys. [in Ukrainian]
2. Antonych, B. I. (2008). Vyshni. In Antonych B. I. *Povne zibrannia tvoriv*, uporiad. i komentari D. Ilnytskoho, p. 218. Lviv: Litopys. [in Ukrainian]
3. Brylynskyi, Yu. (2004). Kyivskiy desant. In *Ukraina: kulturna spadshchyna, natsionalna svidomist, derzhavnist*, vyp. 12, pp. 726-733. Lviv: Instytut ukrainoznavstva imeni Ivana Krypiakevycha NAN Ukrainy. [in Ukrainian]
4. Klen, Yu. (2003). Slovo zhyve i mertve. In Klen Yu. *Vybrani tvory. Poeziia, spohady, statti*, pp. 472-489. Drohobych: NVTs "Kameniar". [in Ukrainian]
5. Neverli, M. (1966). Poet iz sertsem u rukakh. In Antonych B. I. *Persteni molodosti. Do trydtsiatylyttia vid smerti poeta (1909—1937)*, pp. 5-30. Priashiv: Slovatske pedahohichne vydavnytstvo v Bratislavi, viddil ukrainskoi literatury v Priashevi. [in Ukrainian]
6. Novykova, M. (1998). Mifosvit Antonycha. In Antonych B.-I. *Tvory*, red.-uporiad. M. Moskalenko, uporiad. L. Holovata, pp. 5-18. Kyiv: Dnipro. [in Ukrainian]
7. Rubchak, B. (2012). Mity metamorfoz u poezii Antonycha. In Rubchak B. *Mity metamorfoz, abo Poshuky dobroho svitu. Esei*, pp. 198-228. Lviv: LA "Piramida". [in Ukrainian]
8. Rubchak, B. (2012) Poetychne bachennia zemli: try slovianski varianty. In Rubchak B. *Mity metamorfoz, abo Poshuky dobroho svitu. Esei*, pp. 229-271. Lviv: LA "Piramida". [in Ukrainian]

9. Starovoit, I. (2009). Antonych / Antonicz. Biohrafichnyi metod i zamisna terapiia. In *Paradybma. Zbirnyk naukovykh prats*, vyp. 4, pp. 308-315. Lviv: Instytut ukrainoznavstva im. I. Kryp'iakevycha NAN Ukrainy. [in Ukrainian]
10. Stefanovska, L. (2008). *Antonych. Antynomii*. Kyiv: Krytyka. [in Ukrainian]
11. Stekh, M. R. (2016). Antonych anhliiskoiu. In Stekh M. R. *Eseistyka u posbukakh dzherel*. Kyiv: Penmen. [in Ukrainian]
12. Chyzhevskiy, D. (2005). *Filosofski tvory*. (Vol. 1-4). / za zah. red. V. S. Lisovoho. Vol. 1. Narysy z istorii filosofii na Ukraini. Filosofiia Hryhoriia S. Skovorody. Kyiv: Smoloskyp. [in Ukrainian]
13. Shevelov, Yu. (2009). Styli suchasnoi ukrainskoi literatury na emigratsii. In Shevelov, Yu. *Vybrani pratsi*. Kn 1-2. Kn. 2: Literaturoznavstvo. Kyiv: Vydavnychi dim "Kyievo-Mohylianska akademiia". [in Ukrainian]
14. Pomorski, A. (2017). [Przedmowa]. In *Antonycz B.-I. Elegia o śpiewających drzwiach i inne wiersze*, pp. 5-7. Wojnowice: Kolegium Europy Wschodniej. [in Polish]

Received August 17, 2020

Mykola Ilnytskyi, doctor of philology,
corresponding member of NAS of Ukraine, professor
Ivan Franko National University of Lviv,
1, Universytetska st., Lviv, 79000
e-mail: mykolailnyts@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0593-7997>

IF REALLY "WITHOUT SCHOOL AND INHERITORS"?

The paper analyzes the return of Bohdan Ihor Antonych's name to the literature after several decades of suppression and prohibition by the Soviet totalitarian regime. The author also focuses on the interpretation of the poet's work in Ukrainian and foreign literary studies.

The researcher points out the following historical and cultural factors: partial liberalization of the communist regime in the Soviet Union; high appreciation of Antonych's work by leading poets and literary critics in Ukraine and the Ukrainian diaspora; translations of works into foreign languages, in particular, Slavic ones; the influence of the poet's work on the generations of the 1960s—1980s.

Special attention is paid to the cooperation of American scholars and translators Watson Kirkconnell and Constantine H. Andrysyshen in translating the Ukrainian poet's texts into English.

The researcher traces the changes in views on Antonych's poetry: the claims that he was a talented poet who did not have time to fully realize his talent due to his early death were eventually substituted by recognition of his poetry's kinship with the works of Western European modernist poets such as R. M. Rilke, T. S. Eliot, F. G. Lorca, Cz. Miłosz.

The paper also highlights the discussion on the stylistic dominant of Antonych's poetry and focuses on the elements of different literary movements, namely futurism, imagism, and surrealism. It is emphasized that the poet was not only interested in the issues of style but also shaped the different styles of the time with his special features. He characterized impressionism as the relation of color to light, pointed out the idea of movement in futurism, focused on the geometric outlines of real objects in cubism, appreciated pure harmony of geometric patterns in suprematism. Moreover, Antonych's poetry was related to creating myths, based on the tradition of the national folklore worldview.

Keywords: Bohdan Ihor Antonych, suppression, return, interpretation, translation, modernism, national worldview.